

B&W Adviesnota

Onderwerp	Afwegingskader onderwijs - jeugdhulp
Zaaknummer	Z25001652
B&W datum	2 september 2025
Naam steller	Medewerker team Maatschappelijke Ontwikkeling
Teammanager	Teammanager team Maatschappelijke Ontwikkeling
Portefeuillehouder	Daan Janssen

Besproken met portefeuillehouder?

Ja, met Daan Janssen op 26 juni 2025

Openbaarheid

Ja, per direct.

Bevoegd orgaan

B en W

Ter kennisname aanbieden aan Commissie Leven

Advies

1. Het regionaal afwegingskader onderwijs-jeugdhulp vast te stellen
2. De gemeenteraad via bijgevoegde raadsinformatiebrief hierover te informeren

Inleiding

De onderwijswetgeving en de Jeugdwet verplichten samenwerkingsverbanden passend onderwijs en gemeenten om met elkaar in overleg te gaan over de afstemming van onderwijs-, jeugd- en zorgbeleid. In Noord-Limburg gebeurt dit via het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO). Hieraan nemen de onderwijswethouders en bestuurders van alle schoolbesturen in de regio deel. De onderwijsbesturen in Noord-Limburg, verenigd in de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs voor het primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO), werken samen met acht¹ gemeenten om ervoor te zorgen dat geen enkel kind tussen wal en schip valt. Om dat doel te bereiken, stemmen gemeenten en onderwijs op verschillende niveaus hun aanpak af rond diverse thema's.

Bij de ondersteuning van individuele kinderen is een heldere taakverdeling essentieel. Begeleiding bij sociale vaardigheden, gedrag of individuele ondersteuning kan zowel onder verantwoordelijkheid van het onderwijs vallen als onder de Jeugdwet. Daarom is het belangrijk om in elk geval scherp te krijgen waar de begeleiding precies op gericht is, wie deze uitvoert en met welke deskundigheid.

In de praktijk blijkt die afbakening echter niet altijd duidelijk. Bij casuïstiek weten professionals soms niet goed of onderwijs of gemeente aan zet is. Ondanks de wettelijke kaders van de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs, zorgt onduidelijkheid over verantwoordelijkheden regelmatig voor vertraging in het bieden van passende hulp.

Om dit te verbeteren, hebben de beide samenwerkingsverbanden en de acht gemeenten die deelnemen aan het OOGO, de Beleidsgroep Samenwerking Onderwijs Gemeenten (BSOG) opdracht gegeven om een regionaal afwegingskader voor onderwijs en jeugdhulp te ontwikkelen.

Met dit collegevoorstel wordt voorgesteld om het afwegingskader Onderwijs-Jeugdhulp (hierna: het afwegingskader) (bijlage 1) vast te stellen. Tevens wordt voorgesteld om de gemeenteraad te informeren over deze stap in de samenwerking met het onderwijs middels een Raadsinformatiebrief afwegingskader Onderwijs-Jeugdhulp (bijlage 2).

Beoogd resultaat

Het afwegingskader is nodig om tot een eenduidige werkwijze te komen in de samenwerking tussen het onderwijs en de gemeenten in Noord-Limburg. Waarbij er meer inzicht is in het toepassen van verantwoordelijkheden

Argumenten

1.1 Het afwegingskader draagt bij aan het tijdig inzetten van de juiste ondersteuning voor jeugdigen

De inzet van jeugdhulp in of in samenhang met onderwijs roept in de praktijk regelmatig vragen op over verantwoordelijkheden, bekostiging en de juiste route voor ondersteuning. Om onduidelijkheid en vertraging bij de inzet van hulpverlening te voorkomen, is het afwegingskader ontwikkeld. Professionals vinden het belangrijk om samen duidelijk te krijgen wie wat doet. Hiermee geven wij invulling aan het wettelijk kader en maken wij praktische afspraken over de inzet van onderwijs en jeugdhulp voor kinderen en jongeren tussen de 0 en 23 jaar.

Het kader biedt:

- Duidelijke uitgangspunten voor samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp;
- Richtlijnen voor het aanvragen en organiseren van hulp binnen school;
- Afbakening van verantwoordelijkheden (onderwijs – gemeente – ouders);
- Handvatten bij complexe casussen waarin maatwerk nodig is.

¹ De gemeente Mook en Middelaar valt niet onder dezelfde jeugdhulpregio als de andere zeven gemeenten, maar is wel partnergemeente voor het Samenwerkingsverband PO.

Het afwegingskader bestaat uit drie delen:

1. Algemene uitgangspunten voor onderwijs-jeugdhulparrangementen (OJA's)
2. Ondersteuning voor jeugdigen die grotendeels op school zijn, met aandacht voor o.a. leer- en gedragsproblemen, individuele begeleiding en persoonlijke verzorging.
3. Situaties waarbij een jeugdige grotendeels niet meer op school is, zoals thuiszitters of leerlingen op zorglocaties.

Bij elk type ondersteuning is vastgelegd welke partij verantwoordelijk is: het onderwijs, de gemeente of een andere instantie. De inzet van jeugdhulp wordt daarbij altijd beoordeeld vanuit het belang van het kind en binnen de wettelijke kaders zoals de Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs en Leerplichtwet.

1.2 Het afwegingskader is opgesteld in samenwerking tussen het onderwijs en gemeenten

Het afwegingskader is, onder externe begeleiding, opgesteld in samenwerking tussen het onderwijs en gemeenten in een hiervoor opgerichte Leertafel. Tijdens deze Leertafel is besproken welke factoren een goede afstemming bevorderen en welke deze juist belemmeren. Op basis hiervan zijn gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd die richtinggevend zijn voor het vervolgproces.

De Leertafel heeft op basis van de Wet op het Passend Onderwijs en de Jeugdwet de uitgangspunten vertaald naar een concreet afwegingskader. Hiervoor zijn praktijkvoorbeelden gebruikt, zodat het afwegingskader ook echt aansluit bij de behoefte van betrokken professionals. Het concept afwegingskader is besproken in de Stuurgroep Regionale Samenwerking Gemeenten en Onderwijs, waarin zowel gemeentelijke bestuurders als vertegenwoordigers van het onderwijs en de directeurs van de samenwerkingsverbanden PO en VO deelnemen.

Dankzij deze aanpak is het afwegingskader een breed gedragen instrument geworden, dat vanuit de praktijk is opgebouwd en daarmee goed aansluit bij de uitvoeringspraktijk. Dit bevordert de implementatie en het daadwerkelijk toepassen ervan in de dagelijkse praktijk. Besluitvorming en verzoek tot vaststellen van het afwegingskader vindt plaats in alle colleges van de acht betrokken gemeentes en alle schoolbesturen binnen de Samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs.

1.3 Implementatie van het afwegingskader

Het afwegingskader wordt gebruikt door professionals binnen gemeenten en het onderwijs. Om ervoor te zorgen dat iedereen op dezelfde manier werkt, krijgen alle betrokken medewerkers een workshop aangeboden. Ook professionals uit bijvoorbeeld de jeugdgezondheidszorg, leerplicht en zorgaanbieders nemen hieraan deel.

In de workshops ligt de nadruk op de praktische toepassing: het maken van een vertaalslag naar de dagelijkse praktijk en het ontwikkelen van een gemeenschappelijke taal en werkwijze. Alles met het doel om een goede samenwerking in het belang van de jeugdige te bewerkstelligen.

1.4 Het addendum helpt bij situaties waarin het afwegingskader geen duidelijk antwoord heeft.

De verwachting is, op basis van ervaringen in andere regio's, dat het afwegingskader niet eenduidig antwoord geeft op alle casuïstiek. Voor de casuïstiek waarvoor dit geldt is er tussen onderwijs en de gemeenten de afspraak gemaakt om in deze situaties de kosten 50/50 te verdelen. De intentie is uitgesproken dat er altijd een gezamenlijke oplossing komt. Hiervoor is een werkwijze beschreven in het addendum. Doel is dat kinderen en jongeren zoveel mogelijk binnen de context van de school blijven. Voor de gemeente betekent dat bijvoorbeeld de inzet van jeugdhulp in uren wordt uitgebreid om de omgeving van het kind binnen onderwijs te ondersteunen. Deze inzet is altijd tijdelijk, gericht op een duurzaam resultaat en wordt doelmatig beschreven in het plan van het kind.

Kanttekeningen of risico's

1.1 Het afwegingskader wordt gebruikt om inzet af te dwingen.

Het afwegingskader is opgesteld om de samenwerking ten behoeve van individuele jeugdige te versterken. Het risico bestaat dat het onderwijs van de gemeenten inzet gaat eisen. Om dit risico

zo klein mogelijk te houden is het implementatietraject van belang, waarbij goed uitgelegd wordt aan professionals wat er bedoeld wordt vanuit de Jeugdwet als ook de Wet Passend Onderwijs.

Communicatie

In elke gemeente worden workshops georganiseerd voor uitvoerende professionals uit de gemeente, het onderwijs, de jeugdgezondheidszorg, leerplicht en zorgaanbieders. Professionals die elkaar in de praktijk tegenkomen, gaan hier samen aan de slag met de implementatie van het afwegingskader. Deze workshops worden in het najaar van 2025 gepland waarna het afwegingskader in de praktijk wordt gebruikt. De workshops worden lokaal opgezet en begeleid door regionale trainers. Zij zijn ook verantwoordelijk voor het inwerken van nieuwe medewerkers op het afwegingskader.

Financiële gevolgen

De kosten die met de toepassing van het afwegingskader gepaard gaan, vallen binnen de bestaande begroting. Op basis van het afwegingskader vindt de financiering van ingezette maatwerkvoorzieningen op de volgende wijze plaats.

- Indien de verantwoordelijkheid onder de Wet Passend Onderwijs valt, is de financiering voor rekening van het onderwijs.
- Indien de verantwoordelijkheid onder de Jeugdwet valt, is de financiering voor rekening van de gemeenten. Deze financiering valt in de gemeentelijke begroting binnen bestaande budgetten Jeugd.
- Indien de verantwoordelijkheid volgens het afwegingskader niet kan worden belegd, worden de kosten per casus 50/50 verdeeld tussen het onderwijs en de gemeente. De financiering voor deze situaties valt in de gemeentelijke begroting binnen bestaande budgetten Jeugd.

Vervoltraject besluitvorming

Niet van toepassing.

Evaluatie

Het gebruik van het afwegingskader wordt actief gevolgd en ervaringen worden gedeeld. Zo leren we samen wat nodig is om de samenwerking tussen onderwijs en gemeenten verder te versterken. Dit proces wordt ondersteund via een leertafel, begeleid door de regionale trainers.

Bijlagen

1. Afwegingskader onderwijs-jeugdhulp
2. Raadsinformatiebrief

Naslagwerk

Niet van toepassing

Afwegingskader onderwijs – jeugdhulp Noord-Limburg

Inhoudsopgave

Voorwoord en kader	3
Vooraf	3
Waarom dit afwegingskader?	3
Opzet afwegingskader	3
Deel 1. Uitgangspunten voor samenwerking onderwijs en jeugdhulp in Noord-Limburg (kortweg onderwijs-jeugdhulparrangement)	4
Inleiding	4
14 Uitgangspunten	4
Deel 2. Jeugdige zit (grotendeels) op school en heeft ondersteuning nodig	6
Inleiding	6
Procedure	6
Kwaliteitseisen bij jeugdhulp op school	6
Begeleiding bij leerproblemen	7
Schema verdeling verantwoordelijkheden	7
Onderzoeken en behandeling	9
Schema verdeling verantwoordelijkheden	9
Individuele begeleiding op school	11
Schema verdeling verantwoordelijkheden	11
Persoonlijke verzorging op school	12
Schema verdeling verantwoordelijkheden	12
Deel 3. De leerling zit (grotendeels) niet meer op school: onderwijs niet op een schoollocatie	13
Schema verdeling verantwoordelijkheden	13
Toelichting bij begeleiding met leerproblemen	14
Toelichting bij onderzoek en behandeling	19
Toelichting bij individuele begeleiding	22
Toelichting bij persoonlijke verzorging op school	24
Toelichting bij de leerling zit (grotendeels) niet meer op school: onderwijs niet op een schoollocatie	26
Addendum: Afwegingskader Jeugdhulp-Onderwijs – Werkwijze 50/50	32

Voorwoord en kader

Vooraf

In dit afwegingskader geven we duidelijkheid over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen het onderwijsveld en de gemeente als het gaat om ondersteuning van leerlingen. De verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs geldt voor 80 tot 90 % van de situaties. Heel soms wordt afgeweken van deze verdeling, omdat er meer of juist minder problematiek speelt. In deze specifieke situaties kijken we nauwkeurig naar het belang van het kind. Dat belang is leidend in de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs.

Waar in de jeugdhulp wordt gesproken over ‘jeugdige’ en in het onderwijs over ‘leerling’ worden deze begrippen en het begrip ‘kind’ in dit afwegingskader afwisselend gebruikt zonder hieraan een specifieke lading te geven. In al deze gevallen betreft het een persoon tussen de 0 en 23 jaar en waar onderwijs een rol speelt in het leven.

Waarom dit afwegingskader?

Dit afwegingskader is bedoeld als verduidelijking van de wettelijke kaders van onderwijs en jeugdhulp naar de praktijk. Het doel van het afwegingskader is te voorkomen dat er discussies ontstaan over de wederzijdse verantwoordelijkheden, waardoor de ondersteuning die de jeugdige nodig heeft niet (op tijd) van de grond komt.

Dit afwegingskader kan niet op alle situaties een antwoord geven. In die gevallen geven de uitgangspunten van de samenwerking onderwijs-jeugdhulp handvatten voor het maken van passende afspraken. Deze uitgangspunten staan in Deel 1 beschreven.

Opzet afwegingskader

Het afwegingskader kent drie onderdelen. Het eerste deel zijn de algemene uitgangspunten voor de samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp. Het tweede deel gaat over jeugdigen die (grotendeels) op school zitten en daar extra ondersteuning nodig hebben. Het derde deel gaat over jeugdigen die (grotendeels) buiten onderwijs zijn en jeugdhulp ontvangen.

Deel 1. Uitgangspunten voor samenwerking onderwijs en jeugdhulp in Noord-Limburg (kortweg onderwijs-jeugdhulparrangement)

Inleiding

We spreken van een onderwijs-jeugdhulparrangement (OJA) als er voor de ondersteuning van een leerling meer nodig is dan de school kan bieden of wanneer er onderwijs aan jeugdhulp kan worden toegevoegd.

De onderstaande uitgangspunten zijn van toepassing op die gevallen waarin onderwijs en jeugdhulp samenwerken voor de ondersteuning van een leerling/jeugdige. Dit kan op school zijn waarbij jeugdhulp wordt ingezet, maar het kan ook in situaties waar een kind niet naar school kan komen en vanuit de school onderwijs wordt geboden.

14 Uitgangspunten

Voor het bepalen van verantwoordelijkheden zijn de volgende 14 uitgangspunten bepalend:

1. Het belang van het kind/de jongere staat altijd voorop.
2. Ieder kind heeft recht op onderwijs. Het doel van een samenwerkingstraject is om kinderen waar mogelijk terug te krijgen naar school.
3. Als een leerling niet is ingeschreven op een school, moet er vrijstelling zijn van de leerplicht. Dit is niet van toepassing op vierjarige kinderen (leerplicht gaat in vanaf vijf jaar) en jongeren van 18 jaar en ouder (kwalificatieplicht eindigt als jongere 18 jaar wordt). Bij vrijstelling is er geen sprake van een OJA en ligt er geen verantwoordelijkheid voor het onderwijs.
4. Er kan alleen sprake zijn van een OJA als een leerling is ingeschreven op een school. Dit is ook van toepassing op vierjarige kinderen.
5. We bespreken en indiceren de benodigde hulp integraal met ouders/het kind. Kinderen vanaf 12 jaar praten volwaardig mee en vanaf 16 jaar beslist de jongere zelf.¹
6. Bij een OJA moet de school een ontwikkelingsperspectiefplan (OPP) hebben opgesteld met akkoord van de ouders voor het handelingsdeel². Ouders moeten dit OPP overleggen bij de aanvraag voor jeugdhulp (of toestemming geven dat de school het OPP overdraagt).
7. De school van inschrijving is het aanspreekpunt voor het OJA. Die school is zo nodig verantwoordelijk voor het betrekken van het samenwerkingsverband.
8. Een school is nooit verantwoordelijk voor de kosten van een zorglocatie, zoals een dagbehandelingslocatie of zorgboerderij. De school is wel verantwoordelijk voor het onderwijs op die zorglocatie. Het onderwijsdeel moet zijn opgenomen in het OPP.

¹ Uitzondering hierop is als de jeugdige “niet tot een redelijke waardering van zijn belangen in staat is” Artikel 7.3.4 jo 7.3.5 Jeugdwet; artikel 7:450 BW

² Zie de uitleg van het OPP op de volgende pagina.

9. De school van aanmelding is verantwoordelijk voor het OJA totdat een andere school de leerling heeft ingeschreven (ongeacht of dat regulier of speciaal onderwijs is).
10. De school is nooit verantwoordelijk voor behandeling van een leerling. Bijvoorbeeld voor gedragsstoornissen.
11. Ouders moeten de aanvraag voor jeugdhulp in een OJA indienen. Voogden hebben dezelfde rechten als ouders, gezinsvoogden niet; in dat geval moeten ouders de aanvraag indienen.
12. Het besluit over inzet van jeugdhulp binnen een OJA wordt binnen maximaal acht weken na de aanvraag door ouders/voogden genomen (Awb-termijn). Schoolvakantieweken tellen hierin mee.
13. Bij een combinatie van onderwijs en een zorglocatie moet er toestemming zijn van de onderwijsinspectie op basis van de Variawet. De school moet deze toestemming hebben voordat de plaatsing op de zorglocatie kan plaatsvinden. Als de aanvraag al is ingediend terwijl er nog geen toestemming van de inspectie is, kan er worden gehandeld alsof de toestemming al is ontvangen.
14. Het ontbreken van financiële middelen bij de gemeente of school is geen reden om een kind een OJA te onthouden.

Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)

Sinds de invoering van de Wet passend onderwijs moeten scholen voor leerlingen die meer ondersteuning nodig hebben dan de basisondersteuning een OPP opstellen. Alle leerlingen in het speciaal basisonderwijs, gespecialiseerd onderwijs en praktijkonderwijs hebben een OPP. In het reguliere basis- en voortgezet onderwijs heeft 5 tot 10% van de leerlingen een OPP.

Een OPP bevat een aantal wettelijk verplichte onderdelen:

- Een uitstroomprofiel: waar verwacht de school dat de leerling heen zal gaan na het verlaten van de school);
- Bevorderende en belemmerende factoren voor de leerling volgende de school;
- Een handelingsdeel: wat gaat de school voor de leerling inzetten. Bij het handelingsdeel hebben de ouders instemmingsrecht, zonder instemming kan de school de ondersteuning niet inzetten.

Het OPP moet minimaal eens per jaar worden geëvalueerd en waar nodig aangepast.

Zie voor meer informatie www.steunpuntpassendonderwijs-povo.nl/document/het-ontwikkelingsperspectief/

Deel 2. Jeugdige zit (grotendeels) op school en heeft ondersteuning nodig

Inleiding

Dit hoofdstuk gaat over ondersteuning op school, die niet direct onderwijs-gerelateerd is en boven de basisondersteuning van de school uit gaat. Grotendeels gaat dit over gedragsproblemen, waarvoor jeugdhulp op school gevraagd wordt. Ook een-op-een begeleiding en persoonlijke verzorging voor een leerling op school komt aan de orde.

Allereerst beschrijven we de procedure die gevolgd moet worden voordat er jeugdhulp op school wordt toegekend.

Procedure

Voordat er jeugdhulp op school kan worden ingezet, moeten eerst de volgende stappen worden doorlopen:

1. De school heeft alle relevante ondersteuning ingezet die in het schoolondersteuningsprofiel staat.
2. De school heeft een OPP voor de leerling opgesteld, waarbij het handelingsdeel geaccordeerd is door de ouder(s).
3. De school heeft een orthopedagoog of psycholoog (hierna orthopedagoog) onderzoek en/of observatie laten doen. Het verslag hiervan is met toestemming van de ouders beschikbaar voor het onderzoek naar de inzet van jeugdhulp. De school heeft de door de orthopedagoog geadviseerde acties uitgevoerd en er is een verslag van de resultaten.
4. De school heeft andere voorliggende handelingen uitgevoerd (zoals vrij toegankelijk aanbod aan ondersteuning en extra ondersteuning).
5. Ouders moeten de aanvraag voor jeugdhulp doen, bij voorkeur in een gesprek met school en jeugdhulp.

Het kader om te beslissen of er wel of geen jeugdhulp op school wordt toegekend staat in de volgende hoofdstukken.

Kwaliteitseisen bij jeugdhulp op school

Als er jeugdhulp op basis van de Jeugdwet op school wordt ingezet, moet die hulp voldoen aan de kwaliteitseisen die Jeugdwet stelt. Deze kwaliteitseisen staan in hoofdstuk 4 van de Jeugdwet en artikel 5.1.1. Besluit Jeugdwet.

Kortweg zeggen deze eisen dat je werkt met een minimaal hbo-opgeleide professional op het gebied van jeugdhulp, SKJ of BIG geregistreerd. Tenzij een professional aangeeft dat dit voor de uit te voeren hulp niet noodzakelijk is. Daarnaast vereist de Jeugdwet dat de aanpak bij voorkeur bewezen effectief is of wordt gedragen door de beroepsgroep.

Ook jeugdhulp op school moet aan deze eisen voldoen. De jeugdconsulent moet beoordelen of er aan de kwaliteitseisen is voldaan. In de Beleidsnota Evaluatie en verbeteraanpak passend onderwijs van voormalig minister Slob van 20 november 2020 is daarom aangegeven dat ook jeugdhulp op school onder de regie van de gemeente valt.³

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2020/11/04/bijlage-2-beleidsnota-evaluatie-passend-onderwijs>

Begeleiding bij leerproblemen

Schema verdeling verantwoordelijkheden

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Begeleiding bij leerproblemen/leerstoornissen , zoals: lezen, rekenen, schriftelijke uitdrukingsvaardigheid en leerstoornis NAO (niet anders omschreven)		De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij leerproblemen en leerstoornissen.	
Begeleiding bij gedragsproblemen in de klas		De school is verantwoordelijk voor (het zorgen voor) begeleiding tijdens les op school.	
Dyscalculie		De school verantwoordelijk voor begeleiding bij dyscalculie.	
Dyslexie – primair onderwijs	De gemeente is verantwoordelijke voor diagnostiek en behandeling bij ernstige dyslexie, indien voldaan is aan protocol DDB 3.0.	De school is verantwoordelijk voor ondersteuning bij leesproblemen en dyslexie tot en met ondersteuningsniveau 3 volgens het protocol DDB 3.0.	
Dyslexie – voortgezet onderwijs	De gemeente is alleen verantwoordelijk voor de behandeling indien het traject op de basisschool is gestart.	De school is verantwoordelijk voor de ondersteuning van de leerling met dyslexie.	
Dyslexie – fysieke hulpmiddelen		De school is verantwoordelijk voor aangepaste leerboeken, etc.	
Dyslexie – Daisy speler bij uitbehandelde dyslexie			Zorgverzekeringswet
Huiswerkbegeleiding	Ondersteuning van de ouders zodat zij hun kind kunnen begeleiden bij het maken van huiswerk (opvoedondersteuning).	School is verantwoordelijk bij: -Remediërend motief (het inlopen van achterstanden) -Compenserend motief (school biedt onvoldoende maatwerk en	Ouders zijn verantwoordelijk: Reguliere hulp bij huiswerk etc. Extra begeleiding: - Competitief motief (een zo hoog mogelijke onderwijsprestatie

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
		begeleiding aan de leerling) -Specifieke leerbehoeften (dyslexie/dyscalculie, faalangst, autisme of hoogbegaafdheid).	behalen om zo toekomstige mogelijkheden te vergroten). - Uitbesteding ouderlijke taken (thuis teveel afleiding of geen begeleiding mogelijk).

Onderzoeken en behandeling

Schema verdeling verantwoordelijkheden

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
<u>Onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog, psycholoog of specialist in school</u>		De school is hiervoor verantwoordelijk.	
<u>Onderzoeken voor IQ-bepaling</u>	Alleen als onderdeel van een breed diagnostisch proces in het kader van jeugdhulp. Er moet ook problematiek op andere leefgebieden zijn.	Onderzoek gericht op het leerproces.	
<u>Psycho-educatie</u>	Psycho-educatie als onderdeel van een jeugdhulptraject.		
Trainingen aan leerlingen gericht op weerbaarheid afhankelijk van het doel	Doel = persoonlijke ontwikkeling -> gemeente organiseert en financiert.	Doel = voortgang onderwijs -> onderwijs organiseert en financiert.	
Kindcoaching: wordt niet georganiseerd/gefinancierd door onderwijs of gemeenten			
Behandeling psychische problematiek	De behandeling van psychische problematiek valt onder de Jeugdwet.		
Speltherapie - ook voor behandeling trauma en voor kinderen met licht verstandelijke beperking	Als onderdeel van een bredere behandeling.	Speltherapie die erop is gericht om spelonderwijs leerproblemen aan te pakken.	Zvw - als in aanvullende zorgverzekering, dan voorrang op Jeugdwet en onderwijswetten.
Vaktherapie (beeldende therapie, danstherapie, dramatherapie, muziektherapie en psychomotore therapie); ook voor behandeling psychische stoornis	Als onderdeel van een bredere GGZ behandeling.		Zvw - als in aanvullende zorgverzekering, dan voorrang op Jeugdwet en onderwijs.
<u>Ondersteuning bij sociaal-emotionele ontwikkeling</u>		School moet hiervoor ondersteuning bieden.	

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
<u>Ondersteuning van Hoogbegaafde leerlingen</u>	Alleen indien er sprake is van andere, bijkomende, problematiek.	School moet hiervoor ondersteuning bieden.	

Individuele begeleiding op school

Schema verdeling verantwoordelijkheden

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Individuele begeleiding bij leerproblemen		De school is verantwoordelijk voor begeleiding bij leerproblemen.	
Individuele begeleiding bij gedragsproblemen in de klas		De school is verantwoordelijk voor het zorgen voor begeleiding tijdens lestijden.	
Individuele begeleiding in de vrije situaties op school	In ernstige situaties kan er vanuit jeugdhulp begeleiding worden ingezet voor maximaal vier uur per week. Bij zeer ernstige gedragsproblemen kan dit zeven uur zijn (bij leerlingen op het (V)SO).		Als Wlz-indicatie is toegekend, is deze voorliggend op de Jeugdwet.
Individueel toezicht tijdens pauzes	Toezicht hierop kan onderdeel zijn van de begeleiding in de vrije situaties.	Basisscholen zijn verantwoordelijk voor toezicht en begeleiding tijdens de kleine pauzes. Ouders zijn verantwoordelijk voor het overblijven tijdens de middagpauze, behalve bij continuuroosters.	Als Wlz-indicatie is toegekend, is deze voorliggend op de Jeugdwet.
Een-op-een begeleiding	Als gevolg van wachtlijst jeugdhulp.	Op regulier onderwijs, als gevolg van wachtlijst voor (V)S(B)O.	Indien Wlz indicatie is toegekend is deze voorliggend op de Jeugdwet.

Persoonlijke verzorging op school

Schema verdeling verantwoordelijkheden

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Normale dagelijkse zorg bij kleuters		Normale dagelijkse zorg bij kleuters.	
Persoonlijke verzorging	Boven de voorliggende inzet vanuit het onderwijs.	Tot een beperkt aantal minuten per week (zie tabel op p. 23)	
Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component	Voor het gedeelte wat niet ten laste van de Zvw komt.		De indicerend jeugdverpleegkundige bepaalt welk deel van de verzorging ten laste van de Zvw komt.
Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie			Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie loopt volledig via het CIZ.

Deel 3. De leerling zit (grotendeels) niet meer op school: onderwijs niet op een schoollocatie

Schema verdeling verantwoordelijkheden

Onderwerp	Jeugdwet	Onderwijswetten	Andere wetten
Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. artikel 5 onder a			Voor het verlenen van de vrijstelling moet de Lpa overleg hebben gevoerd met het SWV.
Leerling nog ingeschreven in het onderwijs, maar kan geen of nauwelijks onderwijs volgen op een school en gaat naar een jeugdhulplocatie tijdens schooltijden	Zorg is verantwoordelijkheid gemeente (behalve als Wlz of Zvw is toegekend).	School is verantwoordelijk voor het onderwijsaanbod. Waar mogelijk met inzet Variawet.	Eventueel is Zvw of Wlz voorliggend.
'Stage'/wenperiode als voorbereiding op dagbesteding		School is verantwoordelijk voor de begeleiding.	Vaak is hierbij sprake van de Wlz voor de leerling, de Jeugdwet speelt dan geen rol.
Stage leerling met meer dan gebruikelijke ondersteuningsbehoefte	In bijzondere gevallen kan extra ondersteuning worden toegekend.	School is verantwoordelijk voor het stagelopen. In bijzondere gevallen kan extra ondersteuning nodig zijn.	

Toelichting bij begeleiding met leerproblemen

Begeleiding bij leerproblemen

In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs staan de verantwoordelijkheden van de school beschreven: *De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn onderwijsontwikkeling.*

Voorbeelden van ondersteuning van een leerling zijn speltherapie die erop is gericht om spelenderwijs leerproblemen aan te pakken, observatie, onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog of een psycholoog, het aanschaffen van aangepast lesmateriaal (bijvoorbeeld pictogrammen of braille leerboeken), remedial teaching, begeleiding bij dyslexie, sociale vaardigheidstraining of kindcoaching. (Bron: Memorie van Toelichting Wet Passend Onderwijs (TK 2011-2012, 33 106, nr. 3 p. 16).

Elke school heeft een ondersteuningsprofiel. Hierin staat het aanbod van de school van ondersteuning bij leerproblemen. Als blijkt dat de ondersteuningsbehoefte van een leerling groter is dan de school kan bieden, moet de school een OPP opstellen. Ongeacht de leeftijd van de leerling en of het primair of voortgezet onderwijs betreft.

Begeleiding bij gedragsproblemen in de klas

Ook bij gedragsproblemen heeft de school een verantwoordelijkheid. In 2014 is de AWBZ-indicatie-richtlijn aangepast (bij de invoering van de Wet passend onderwijs) en daarin staat beschreven welke verantwoordelijkheden de school heeft. In de AWBZ-indicatiwijzer 7.1 uit 2014 is daarover het volgende opgenomen:

Als een kind vanwege een aandoening, stoornis of beperkingen gedrag heeft dat het leren bemoeilijkt, valt de daarbij behorende begeleiding onder het onderwijs. Het gaat daarbij om activiteiten die te maken hebben met de lessen, het leren, de vakinhoud en de pedagogische en didactische omgang én om alle activiteiten onder schooltijd die bij de behandelvorm ‘Behandeling gericht op herstel en/of het aanleren van vaardigheden of gedrag’ horen (p. 214). Dit volgens de richtlijn ‘Afbakening en reikwijdte AWBZ en onderwijs’ (VWS 2004), waarin wordt aangegeven dat de functie Activerende Begeleiding in de richtlijn buiten beschouwing wordt gelaten. Activerende Begeleiding is opgegaan in deze behandelvorm. (noot 117. P. 214)

Volgens deze kaders moet de school zorgen voor begeleiding van leerlingen tijdens het leren en het aanleren van sociale en maatschappelijke competenties. Dit is in de onderwijswetgeving opgenomen als doelstelling van het onderwijs, bijvoorbeeld in de Wpo:

“Het ontwikkelen van de sociale en maatschappelijke competenties die de leerling in staat stellen deel uit te maken van en bij te dragen aan de pluriforme, democratische Nederlandse samenleving”⁴

Dyscalculie

Bij dyscalculie zijn scholen verantwoordelijk voor de benodigde ondersteuning volgens de toenmalige staatssecretaris Dekker. Hij schrijft op 25 april 2016 naar aanleiding van vragen aan de Tweede Kamer (ah-tk-20152016-2392): *“Gemeenten hoeven op grond van de Jeugdwet niet te voorzien in een diagnosestelling en behandeling van dyscalculie.”* En *“De ondersteuning van leerlingen met dyslexie en dyscalculie maakt deel uit van de basisondersteuning die elke school moet bieden.”*

⁴ Wet op het primair onderwijs, artikel 8, lid 3, onder b.

Leesproblemen en dyslexie

Op www.dyslexiecentraal.nl staat een uitgebreide toelichting op de verantwoordelijkheden voor onderwijs en jeugdhulp. Bij twijfel kan deze toelichting wellicht uitkomst bieden.

Hulp bij leesproblemen

Het leesonderwijs valt onder de zorgplicht van scholen. Bij de behandeling van de Wet Passend Onderwijs schreef het kabinet:

“De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen, kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn taalontwikkeling.”

Daarnaast moet de school eerst het dyslexieprotocol hebben doorlopen (po en vo).

Dyslexie – primair onderwijs

Bij kinderen met dyslexie is er sprake van een ernstige lees- en/of spellingachterstand: ze hebben moeite met lezen en spellen en dit proces is doorgaans onvoldoende geautomatiseerd. Ongeveer 4% van de kinderen op basisscholen heeft dyslexie. Dyslexie is een specifieke leerstoornis met een neurologische basis, waarbij de kern van het probleem ligt in het vlot lezen en spellen van woorden. Er ontbreekt snelheid in decoderen, ofwel automatisering. Meestal gaat het lezen van een tekst makkelijker dan losse woorden, omdat er dan gebruik kan worden gemaakt van de context.

Ernstige Dyslexie

Dyslexie is de algemene, internationale term voor ernstige lees- en/of spellingproblemen. Ernstige dyslexie (ED) is een Nederlandse term, die vooral met regelgeving voor vergoede zorg in Nederland te maken heeft. Het gaat dan om ernstige lees- en/of spellingproblemen, waarbij er geen sprake is van andere bijkomende stoornissen of problemen die de behandeling in de weg kunnen zitten.

Voor leerlingen tot 13 jaar kunnen ouders een aanvraag indienen voor onderzoek, diagnostiek en behandeling door een gecontracteerde behandelaar als:

- 1) het kind gedurende anderhalf jaar zeer zwak scoort op spelling en lezen en
- 2) de juiste intensiteit van ondersteuning is geboden door de school en is vastgesteld dat aan alle voorwaarden is voldaan.

Leerlingen die naar het regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs gaan, kunnen in aanmerking komen voor diagnostiek en behandeling voor ED. De dyslexiebehandelaar zal bepalen of er sprake is van belemmerende comorbiditeit (zie hierna)

Uitspraak Centrale Raad van Beroep ECLI:NL:CRVB:2018:3454

Gemeente mag aanvragen Ernstige Enkelvoudige Dyslexie (EED) afwijzen als de school niet heeft gehandeld volgens protocol EED. Dat wil zeggen inzet school op zorgniveau 1, 2 en 3 tijdens het schooltraject. Ouders kunnen alleen in aanmerking komen voor vergoede EED-behandeling indien het dossier van de school op orde is. Een andere route is niet mogelijk.

Let op: niveau 3 is drie keer 20 minuten (of in ieder geval in totaal 60 minuten) per week begeleiding. Het liefst individueel of in een groep van maximaal vier kinderen. Bij begeleiding in groepjes moet de

meerwaarde van het werken in een groep goed worden onderbouwd. Hoe wordt de groep ingezet en welke processen worden daarmee gestimuleerd? Dit moet staan in het handelingsplan.

Comorbiditeit

Als dyslexie samengaat met andere leer- en/of ontwikkelingsproblemen is er sprake van comorbiditeit. Bij meer dan de helft van de kinderen met dyslexie is er sprake van comorbide problematiek. Als deze andere problemen het onderzoek naar dyslexie of de behandeling ervan belemmeren, dan moet eerst worden gewerkt aan de andere problemen. De vraagstukken rondom dyslexie worden dan uitgesteld.

Op www.dyslexiecentraal.nl/weten/dyslexie/comorbiditeit staat meer uitleg en een verwijzing naar de richtlijn comorbiditeit.

Dyslexie – voortgezet onderwijs

De gemeente vergoedt geen hulp bij dyslexie voor leerlingen in het voortgezet onderwijs. Behalve als de behandeling al op de basisschool is gestart. Ouders kunnen hun kind op eigen kosten wel zelf aanmelden bij een zorgaanbieder. VO-scholen kunnen de nodige begeleiding, ondersteuning en aanpassingen (zoals extra tijd bij proefwerken en examens) bieden. Dit is door de scholen vastgelegd in het niveau van de basisondersteuning.

Fysieke hulpmiddelen

Het onderwijs maakt bij leesbegeleiding soms gebruik van ondersteunende leermiddelen of programma's. Deze worden bekostigd door het onderwijs. Tijdens de behandeling van ED kiest de behandelaar zelf de gewenste methoden en hulpmiddelen. De inzet van fysieke hulpmiddelen bij dyslexie (zoals aangepaste leer- en werkboeken of specifieke software) valt onder de basisondersteuning van de school.

Een daisy-speler en vergelijkbare hulpmiddelen bij uitbehandelde dyslexie kunnen door de zorgverzekeraar worden vergoed.

Huiswerkbegeleiding en extra ondersteuning bij het onderwijs

Gemeenten ontvangen soms aanvragen voor huiswerkbegeleiding, (motorische) remedial teaching of een vergelijkbaar aanbod op de grens tussen onderwijs en jeugdhulp op basis van de Jeugdwet. Dit leidt vaak tot discussie over wie er (financieel) verantwoordelijk is voor deze aanvragen. Met hulp van jurisprudentie en rijksbeleid kan een verdeling van de verantwoordelijkheid worden geschetst:

Vóór het traject van onderwijs en/of jeugdhulp ligt altijd nog de verantwoordelijkheid bij de ouders. Redelijkerwijs wordt van ouders bijvoorbeeld begeleiding bij huiswerk of extra oefenen met lezen bij vermoeden van dyslexie gevraagd. Dit hoort bij gebruikelijke zorg van ouders. Als ouders niet in staat zijn om hun kind te ondersteunen bij het maken van huiswerk, vanwege kindeigen problematiek, dan kunnen ze een beroep doen op opvoedondersteuning ten laste van de Jeugdwet. Dit is dan voor rekening van de gemeente. Op die manier kunnen ouders worden ondersteund in het begeleiden van hun kind bij het maken van huiswerk.

Huiswerkbegeleiding en extra ondersteuning bij het onderwijs is geen jeugdhulp

Er zijn meerdere uitspraken van rechtbanken over huiswerkbegeleiding. Duidelijke lijn uit deze jurisprudentie is dat huiswerkbegeleiding geen jeugdhulp is.

Begin 2023 is een uitspraak door de Rechtbank Gelderland gedaan (ECLI:NL:RBGEL:2023:21) *“Ten aanzien van begeleiding bij het huiswerk overweegt de rechtbank dat begeleiding bij huiswerk een taak is die primair gericht is op het leerproces. Daarmee is sprake van een specifiek op onderwijs gerichte voorziening in het kader van passend onderwijs en niet van een voorziening die valt onder jeugdhulp. Indien begeleiden bij maken van huiswerk noodzakelijk is vanwege de beperkingen van de kinderen zullen zij en hun moeder zich voor hulp daarvoor tot de school moeten wenden.”*

De Rechtbank Rotterdam heeft in juli 2020 een uitspraak gedaan over huiswerkbegeleiding en de afbakening tussen de Jeugdwet en passend onderwijs (ECLI:NL:RBROT:2020:5711). De belangrijkste overwegingen van de rechtbank zijn: *“Uit het actieplan blijkt dat de hulpvraag van leerling is gericht op ondersteuning bij het plannen en structureren van het huiswerk en het verder ontwikkelen van executieve functies, zoals het opstarten van taken en leerling aan dat voor ondersteuning door Lyceo is gekozen omdat uitval van school dreigde. Hieruit valt op te maken dat de gewenste ondersteuning in de eerste plaats is gericht op het doorlopen van het onderwijsprogramma. Dat de ondersteuning mogelijk ook een bijdrage levert aan de ontwikkeling van leerling op andere leefgebieden, doet hier niet aan af, nu de gevraagde voorziening daarop niet primair is gericht. Op grond hiervan moet ervan worden uitgegaan dat sprake is van een specifiek op onderwijs gerichte voorziening in het kader van passend onderwijs en niet van een meer algemene voorziening die valt onder jeugdhulp. Dit betekent dat artikel 17b van de Wvo, als onderdeel van het stelsel van passend onderwijs, de aangewezen grondslag is voor de door eiseres gevraagde ondersteuning. Gelet hierop, heeft gemeente de aanvraag van leerling terecht afgewezen op de grondslag dat de ondersteuning aan leerling door Lyceo geen vorm van jeugdhulp is in het kader van de Jeugdwet.”*

De rechtbank stelt hier: huiswerkbegeleiding valt niet onder de Jeugdwet. Voor die tijd was in de AWBZ al nadrukkelijk opgenomen: *Remedial teaching en huiswerkbegeleiding richten zich op het helpen van kinderen met leerproblemen (dit zijn onderwijsgebonden problemen) en behoren tot het domein van onderwijs. Remedial teaching behoort daarom niet tot de aanspraken AWBZ. Dit geldt ook voor leerlingen met bijvoorbeeld een concentratiestoornis als gevolg van een stoornis of handicap, of een blinde leerling die problemen ondervindt doordat lesmateriaal niet in braille is uitgegeven.*

Het onderwijs is dus het eerste aanspreekpunt voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching. De vraag is echter of dit het onderwijs ook meteen altijd verantwoordelijk maakt voor het realiseren van huiswerkbegeleiding en remedial teaching.

Onderwijs verantwoordelijk voor huiswerkbegeleiding en extra ondersteuning

Het is niet eenvoudig om uiteen te zetten in hoeverre het onderwijs verantwoordelijk is voor huiswerkbegeleiding en remedial teaching.

Voormalig minister Slob heeft op 25 juni 2018 een onderverdeling gemaakt naar vijf motieven voor huiswerkbegeleiding en de bijhorende verantwoordelijkheid:

- *Remediërend motief*

Het inlopen van achterstanden. Dit is een taak van de school. Scholen krijgen daar extra onderwijsachterstandenmiddelen voor.

- *Competitief motief*

Een zo hoog mogelijke onderwijsprestaties behalen om zo de toekomstige maatschappelijke positie van de leerling te versterken. Op school horen leerlingen uitgedaagd te worden. Tegenwoordig

verwachten ouders echter meer van het onderwijs. Er is sprake van toenemende prestatiedruk. Scholen trekken daarom een -legitieme- grens bij de extra's die ouders kunnen vragen, deels door te verwijzen naar externe instituten. Ouders hebben hier een eigen verantwoordelijkheid.

- *Compenserend motief*

De school biedt onvoldoende maatwerk en begeleiding aan de leerling. Dit is een taak van de school. Omgaan met verschillen is een belangrijk aandachtspunt in het onderwijs. Daarom zet ik (minister Slob, red.) ook in op meer maatwerk in het onderwijs. Het gelijke kansenbeleid en de Gelijke Kansen Alliantie (GKA) bieden scholen extra mogelijkheden voor ondersteuning van vooral kansarme leerlingen.

- *Uitbesteding ouderlijke taken*

Thuis is er teveel afleiding of er is geen begeleiding mogelijk. Dit is in principe geen taak van de school. Hiervoor doen we een beroep op de ouders en het is van belang dat de school werkt aan (het vergroten van) ouderbetrokkenheid.

- *Specifieke leerbehoeften*

Specifieke leerbehoeften komen (onder andere) voor bij kinderen met dyslexie/dyscalculie, faalangst, autisme of hoogbegaafdheid. Dit is een taak van de school, maar het heeft zijn grenzen. Het beleid gericht op passend onderwijs is ook voor deze leerlingen bedoeld.

Als scholen -in overleg met ouders- de bovenstaande beschrijving als basis gebruiken, zijn de kansen van leerlingen geborgd, zo stelt de minister.

De meeste elementen uit deze beschrijving horen te vallen onder de basisondersteuning van een school. Als een school denkt dat er meer ondersteuning nodig is, dan moet er een OPP worden gemaakt. Ouders moeten akkoord geven op dit plan. Deze extra onderwijsondersteuning (uit het OPP) moet de school kosteloos aanbieden. Als ouders meer ondersteuning verwachten van de school, kunnen ze daarover in gesprek gaan.

Als school en ouders samen niet verder komen, kunnen ze kosteloos een beroep doen op het samenwerkingsverband passend onderwijs/begeleiders passend onderwijs of de onderwijsconsulenten. Zij kunnen bij dit soort vraagstukken onafhankelijk adviseren en bemiddelen. Voor ouders is het mogelijk om een geschil voor te leggen bij de onafhankelijke Geschillencommissie passend onderwijs in Utrecht.

Toelichting bij onderzoek en behandeling

Onderzoek of tijdelijke begeleiding door orthopedagoog, psycholoog of specialist in school

In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs staan de verantwoordelijkheden van de school beschreven: *De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn onderwijsontwikkeling.*

Voorbeelden van ondersteuning van een leerling zijn speltherapie die erop is gericht om spelenderwijs leerproblemen aan te pakken, observatie, onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog of een psycholoog, het aanschaffen van aangepast lesmateriaal (bijvoorbeeld pictogrammen of braille leerboeken), remedial teaching, begeleiding bij dyslexie, sociale vaardigheidstraining of kindcoaching. (Bron: Memorie van Toelichting Wet Passend Onderwijs (TK 2011-2012, 33 106, nr. 3 p. 16).

Intelligentieonderzoek e.d.

Als een (intelligentie)onderzoek primair is gericht op het leerproces, dan valt dit onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs ofwel de zorgplicht van de scholen.

Een intelligentieonderzoek kan ook deel uitmaken van een diagnostisch proces. Bijvoorbeeld in het kader van jeugdhulp. Dit kan bijvoorbeeld worden gedaan naar een hulpvraag van een jeugdige met problematiek waarvoor een onderzoek nodig is dat breder is dan onderwijs alleen. Er moeten dan meer signalen zijn dan enkel het vermoeden van laag- of hoogbegaafdheid. Het verzoek voor een intelligentieonderzoek mag geen los verzoek zijn. Het intelligentieonderzoek moet worden uitgevoerd door een gedragsdeskundige met de juiste kwalificaties (of iemand die werkt onder diens verantwoordelijkheid). Deze deskundige moet ook de uitslag vaststellen en bespreken met de ouders en de jeugdige.

Psycho-educatie en behandeling in de klas

Psycho-educatie zoals aangeboden door GGZ-instellingen leert mensen (beter) omgaan met hun beperkingen. Onder andere door het vergroten van kennis, sociale vaardigheden, zelfvertrouwen en door psychologische verwerking. Deze vorm van psycho-educatie wordt ook ingezet voor school. Kinderen brengen een groot deel van hun tijd door op school en daarom is het belangrijk dat ze ook op deze plek leren omgaan met hun beperkingen. Dit gebeurt vaak individueel, met name als psycho-educatie onderdeel is van een breder jeugdhulptraject. Dit traject valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke jeugdhulp.

Sommige GGZ-instellingen voeren ook behandeling in de klas uit. Ook deze vorm valt onder de verantwoordelijkheid van de gemeentelijke jeugdhulp.

Ondersteuning bij sociaal-emotionele ontwikkeling

Op basis van de uitspraak van de Landelijke bezwaarcommissie toelaatbaarheidsverklaringen (nr. 38388 d.d. 14 december 2022) kan van scholen worden verwacht dat zij een structurele en planmatige ondersteuning bieden op sociaal-emotioneel gebied. Dit is verdergaand dan het inzetten van een anti-pestprotocol. Het inroepen van hulp van buiten school kan daarbij nodig zijn.

Ondersteuning van hoogbegaafde leerlingen

Uitgangspunt van zowel de Jeugdwet als Passend onderwijs is demedicaliseren en zo min mogelijk labels opplakken. Leerlingen die hoogbegaafd (HB) zijn, horen in het regulier onderwijs.

De afgelopen jaren zijn er vanuit het ministerie van onderwijs extra middelen voor HB-ondersteuning in het onderwijs beschikbaar gesteld. Volgens de minister zet *“74% van de samenwerkingsverbanden en 60% van de scholen een ‘HB-specialist’ in. Dit draagt bij aan meer expertise in het onderwijs en zorgt ervoor dat onderwijsaanpassingen voor (hoog)begaafde leerlingen beter worden toegepast. Het doel daarvan is uiteraard om de groep (hoog)begaafde leerlingen gerichtere ondersteuning te bieden.”*

Ook al heeft een school geen specifiek aanbod voor de HB-groep, het behoort tot de ondersteuning die van scholen mag worden verwacht. Leerlingen zonder objectief waarneembare andere problematiek, komen niet in aanmerking voor jeugdhulp. Ook niet voor een bepaling van de hoogte van de intelligentie.

Hieronder gaan we in op verschillende situaties die zich in de praktijk voordoen en benoemen we de verantwoordelijkheden van onderwijs en jeugdhulp in die verschillende situaties:

Onderwijs

Situatie 1: Ouders of leerkracht hebben vermoeden van HB

- Zijn er verder geen problemen in het onderwijs of thuis: geen noodzaak voor opstellen OPP of doen van onderzoek.
- Is er (toch) de wens om de intelligentie te bepalen: geen taak voor onderwijs of jeugdhulp. Ouders kunnen dit zelfstandig laten bepalen.
- De school acht voor het onderwijsaanbod noodzakelijk om te weten wat de intelligentie is: school is verantwoordelijk voor onderzoek door orthopedagoog/psycholoog. Het onderzoek hoeft niet door een gespecialiseerde HB-deskundige te worden gedaan, maar moet volgens de professionele richtlijnen voor het afnemen van de toets worden afgenomen.

Situatie 2: Er is HB vastgesteld

Er is een onderzoek geweest op grond waarvan HB is vastgesteld. Als het volgens de school benodigde aanbod binnen de basisondersteuning past, hoeft er geen OPP te worden opgesteld. Zoals de Geschillencommissie Passend Onderwijs aangaf in zaak 60426 van 15 april 2024: *“Er is in beginsel geen OPP vereist als bij een leerling uitsluitend sprake is van hoogbegaafdheid. In de basisondersteuning kan de school namelijk rekening houden met de onderwijsbehoefte van hoogbegaafde leerlingen. Dat neemt niet weg dat de school de ondersteuningsbehoefte van een specifieke leerling op individuele basis moet vaststellen. Zij zal zich daarbij wel moeten laten leiden door voorkomende actuele en reële zorgen over de onderwijsbehoefte van de leerling.”*

Pas als de school zorgen heeft over de onderwijsbehoefte van de leerling, moet er een OPP worden opgesteld. Ook moet de school dan aanbod hebben dat op de leerling is gericht. Over het aanbod in het handelingsdeel van het OPP moeten ouders instemming verlenen.

Situatie 3: Ouders hebben vermoeden van HB vanwege gedrag thuis en vragen aan school extra aanbod

Is er op school niets van te merken en geven ook de resultaten geen aanleiding voor vermoeden HB? Advies aan ouders om meer uitdaging te zoeken (zoals musea, kamp voor HB).

In een jaar zitten 8.760 uren. 1.000 uren zijn voor de school, voor de resterende 7.760 uren zijn ouders verantwoordelijk. Het hoort bij het normaliseren dat ouders hun kind ondersteunen ook als het meer uitdaging nodig heeft.

Geen noodzaak tot het opstellen van een OPP en geen verplichting tot een intelligentieonderzoek vanuit school. Als het opvoeden voor ouders lastig is, verwijs dan bijvoorbeeld naar de opvoedtrainingen die in de gemeente vrij toegankelijk beschikbaar zijn.

Situatie 4: Leerling krijgt begeleiding van een GGZ-aanbieder en heeft ook HB

Als een leerling, naast HB, ook een vastgestelde diagnose van GGZ-problematiek heeft, zal er behandeling en begeleiding worden gegeven door een jeugdzorgaanbieder. De gemeente bekostigt in dat geval de aanbieder. Als daarvoor aanpassing van het programma noodzakelijk is, wordt er een OPP opgesteld. Van ouders wordt verwacht dat zij de resultaten van het GGZ-onderzoek overleggen aan school.

Jeugdhulp

Situatie 1: Ouders melden zich met het vermoeden van HB bij de gemeente

Bij iedere hulpvraag moet er onderzoek worden gedaan naar de hulpvraag. Blijkt na onderzoek dat er verder geen sprake is van problematiek bij de jeugdige of opvoedproblemen bij de ouders, dan is er geen reden om jeugdhulp in te zetten.

Is er (toch) de wens om de intelligentie te bepalen, dan is dit geen taak voor onderwijs of jeugdhulp. Ouders kunnen zelfstandig dit laten bepalen.

Situatie 2: De jeugdige laat thuis problemen zien. Ouders vermoeden dat het komt door het ontbreken van passend aanbod op school.

Eerst moet er een onderzoek worden gedaan conform het stappenplan van de Centrale Raad van BeroepCRvB.

Als ouders problemen hebben met opvoeden (ongeacht of een kind HB is), moet er opvoedondersteuning worden ingezet, gericht op ouders.

Verwijs ouders naar school voor een breed aanbod voor ondersteuning. Vanuit de gemeente kan over de inhoud van het aanbod niets worden aangegeven of worden geadviseerd, dat is aan het onderwijs.

Wijs ouders ook op voorliggend aanbod, bijvoorbeeld vereniging Mensa of oudervereniging Pharos. Mocht dat nu niet aanwezig zijn, dan kan van ouders worden verwacht dat ze zelf bijeenkomsten gaan organiseren. Peergroups ten laste van jeugdhulp voor HB zijn niet noodzakelijk, tenzij het behandelgroepen gericht op specifieke GGZ-problematiek zijn.

Situatie 3: Er is vermoeden van psychiatrische problematiek naast HB

Pas als uit onderzoek blijkt dat er sprake is van bredere problematiek (en opvoedondersteuning geen effect heeft gehad), kan er een breed onderzoek worden gedaan. Hierbij wordt onderzocht welke GGZ-problematiek aan de orde is. Een intelligentieonderzoek kan hiervan onderdeel zijn.

Mocht uit het onderzoek GGZ-problematiek naar voren komen, dan moet dat door de aanbieder worden opgepakt. Mocht alleen HB worden geconstateerd, dan is er geen reden voor het inzetten van jeugdhulp. Het onderwijs zal zorgen voor een passend aanbod op school. Voor peergroups, et cetera is er een voorliggend aanbod wat vrij toegankelijk is voor ouders en jeugdigen.

Toelichting bij individuele begeleiding

Begeleiding bij leerproblemen

In de memorie van toelichting bij de Wet passend onderwijs staan de verantwoordelijkheden van de school beschreven: *De extra ondersteuning die leerlingen in het onderwijs ontvangen, kan op veel verschillende manieren worden vormgegeven. Afhankelijk van de problematiek van de leerling en de mogelijkheden van de school zal de extra ondersteuning door de school worden ingezet. De ondersteuning zal er altijd op zijn gericht om de leerling verder te helpen in zijn onderwijsontwikkeling.*

Voorbeelden van ondersteuning van een leerling zijn speltherapie die erop is gericht om spelenderwijs leerproblemen aan te pakken, observatie, onderzoek of tijdelijke begeleiding door een orthopedagoog of een psycholoog, het aanschaffen van aangepast lesmateriaal (bijvoorbeeld pictogrammen of braille leerboeken), remedial teaching, begeleiding bij dyslexie, sociale vaardigheidstraining of kindcoaching. (Bron: Memorie van Toelichting Wet Passend Onderwijs (TK 2011-2012, 33 106, nr. 3 p. 16).

Elke school heeft een ondersteuningsprofiel. Hierin staat het aanbod van de school van ondersteuning bij leerproblemen. Als blijkt dat de ondersteuningsbehoefte van een leerling groter is dan de school kan aanbieden, moet de school een OPP opstellen. Ongeacht de leeftijd van de leerling en of het primair of voortgezet onderwijs betreft.

Begeleiding tijdens de vrije situaties op school

De eerder genoemde Awbz-indicatiewijzer geeft ook aan wat de grens voor scholen is als het gaat om begeleiding. Als het gedrag de omgang met andere leerlingen bemoeilijkt, kan individuele begeleiding in de vorm van toezicht worden toegewezen. Denk hierbij aan begeleiding bij 'vrije situaties' of praktijklessen als schoolzwemmen of schoolgym. Bij deze lessen/activiteiten is er sprake van een minder strakke structuur en een ander type (leer)omgeving. Dit is vaak van invloed op het gedrag van het kind met een zorgvraag. Ook bij de omgang met andere kinderen en/of bij spel kan het gedrag om toezicht en/of interventie vragen. Het is belangrijk dat het leren voor iedereen door kan gaan. Deze vormen van persoonlijke begeleiding (en eventuele interventies) zijn waardevol voor het betreffende kind en voor de omgeving. (p. 217) AWBZ-indicatiewijzer).

In de indicatiewijzer staat dat hiervoor maximaal vier uur per week kan worden afgegeven. Bij zeer ernstige gedragsproblemen is dit maximaal zeven uur (bij leerlingen op het (V)SO). Deze uren aantallen gelden bij een volledige schoolweek.

Begeleiding tijdens pauzes

Tijdens de kleine pauzes houden medewerkers van basisscholen toezicht op de leerlingen. Bij scholen met een lange lunchpauze zijn ouders veelal verantwoordelijk voor het overblijven van de leerlingen. Bij een continuooster met korte lunchpauzes regelen scholen het overblijven.

Sinds schooljaar 2006-2007 krijgen scholen voor speciaal basisonderwijs een extra financiële bijdrage voor het professioneel overblijven met leerlingen. Voor leerlingen met ernstige gedragsproblemen valt begeleiding/toezicht onder 'begeleiding in de vrije situaties op school'. De toegekende tijd daarvoor is inclusief toezicht tijdens pauzes.

Een-op-een begeleiding

Een school kan geen structurele een-op-een begeleiding bieden. Dit is al meerdere malen door de minister gezegd en in de jurisprudentie bepaald.

Om te voorkomen dat een leerling door gebrek aan begeleiding niet meer naar school gaat, kan het noodzakelijk zijn om vanuit jeugdhulp alsnog een deel van de begeleiding te financieren.

Daarbij gelden in elk geval de volgende uitgangspunten:

- De leerling gaat naar het regulier basisonderwijs, speciaal basisonderwijs, speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs. Als de leerling op het regulier onderwijs zit, dan is het (voortgezet) speciaal (basis) onderwijs een voorliggende voorziening.
- De school moet advies van (gedrags)deskundigen vanuit zowel onderwijs als jeugdhulp hebben gevraagd. Deze adviezen moeten zijn toegepast of school moet kunnen uitleggen waarom dit niet mogelijk was.
- Er moet sprake zijn van overeenstemming tussen de deskundigen vanuit het onderwijs en toegang jeugdhulp over de noodzaak van een-op-een begeleiding.
- Vanuit onderwijs is er financiering op basis van een TLV of arrangement.
- Er wordt regelmatig geëvalueerd of de een-op-een begeleiding moet worden voortgezet.
- Als de een-op-een begeleiding nodig is doordat er binnen redelijke termijn geen passende hulp binnen de jeugdhulp beschikbaar is, dan komen de kosten voor rekening van de gemeentelijke jeugdhulp.
- Als de een-op-een begeleiding nodig is doordat er geen plek is op een passende school, dan komen de kosten voor rekening van het onderwijs.

Toelichting bij persoonlijke verzorging op school

Het wettelijk kader bij persoonlijke verzorging

Persoonlijke verzorging op school kan onder verschillende wetten vallen:

- Als persoonlijke verzorging (op school) nodig is door gevolgen van ziekte en dergelijke, valt dit onder de Zorgverzekeringswet (ZvW);
- Als de leerling een Wlz-beschikking heeft, valt dit onder de Wet langdurige zorg (Wlz);
- Persoonlijke verzorging (op school) kan ook onder de Jeugdwet of het (passend) onderwijs vallen.

In 2014 heeft het CIZ de AWBZ-indicatiewijzer 7.1 opgesteld. Daarin staat wat onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs valt (sinds invoering van de Wet passend onderwijs op 1 augustus 2014). De bekostiging van deze vorm van zorg binnen het onderwijs is sindsdien aangepast, maar de grens met de andere wetgeving is niet veranderd. Op grond van artikel 1.2, lid 1, onder b van de Jeugdwet, mag de gemeente een aanvraag voor jeugdhulp weigeren als er hulp kan worden verkregen op grond van een andere wet. Omdat in 2014 is bepaald welk gedeelte van persoonlijke verzorging onder de verantwoordelijkheid van het onderwijs valt, zal dat door de gemeente als een voorliggende voorziening worden beschouwd.

De tabel hieronder laat zien welk deel van de persoonlijke zorg onder verantwoordelijkheid van de school valt. Als er hulp nodig is die niet in deze tabel staat én er geen recht op hulp is op basis van de Zvw of de Wlz, kan er een beroep worden gedaan op de Jeugdwet.

AWBZ grondslag	Leeftijd schoolgaand kind	Persoonlijke verzorging in minuten per week
Lichamelijke beperking	Tot 12 jaar	241
Lichamelijke beperking	Vanaf 12 jaar	176
Somatische aandoening of beperking	Tot 12 jaar	98
Somatische aandoening of beperking	Vanaf 12 jaar	0
Verstandelijke beperking	Tot 12 jaar	50
Verstandelijke beperking	Vanaf 12 jaar	30
Verstandelijke en lichamelijke beperking	Tot 12 jaar	185
Verstandelijke en lichamelijke beperking	Vanaf 12 jaar	189

Als een leerling niet valt onder de bovenstaande AWBZ-grondslagen, dan is de Jeugdwet van toepassing.

Persoonlijke verzorging bij kleuters

Bij kleuters hoort het strikken van veters, het aantrekken van een jas en (beperkte) hulp bij naar de wc gaan tot gangbare en normale dagelijkse zorg (begeleiding).

Niet zindelijke kleuters

Van kleuters die geen aandoening of beperking hebben, mag verwacht worden dat zij zindelijk zijn als ze naar de basisschool gaan. Dit is een taak van ouders. Hiervoor kan nooit jeugdhulp worden ingezet. Ook van reguliere basisscholen mag niet worden verwacht dat zij zorgen voor verschoning van niet zindelijke kleuters. Ook dit is een taak van de ouders. Als een kleuter nog niet zindelijk is, dan kunnen ouders terecht bij het consultatiebureau en/of de jeugdverpleegkundige.

Bovenstaande is niet van toepassing op kleuters met een medische beperking of aandoening.

Persoonlijke verzorging als gevolg van een belangrijke medische component

Er kan ook hulp nodig zijn bij persoonlijke verzorging als gevolg van ziekte. De Zorgverzekeringswet (Zvw) omschrijft dat als *“in verband met een behoefte aan geneeskundige zorg of een hoog risico daarop”*. In dit geval is een beroep op de Zorgverzekeringswet van toepassing. Het recht op zorg uit de Zvw wordt bepaald door de indicierend jeugdverpleegkundige, via de zorgverzekering van de ouders. Als er daarnaast nog extra behoefte is aan persoonlijke verzorging, kan dit worden gevraagd op basis van de Jeugdwet.

Persoonlijke verzorging bij leerlingen met een Wlz-indicatie

Ondersteuning voor de persoonlijke verzorging hoort uit een Wlz-indicatie te worden betaald. Bij leerlingen met een Wlz-indicatie kan voor persoonlijke verzorging geen beroep worden gedaan op de Jeugdwet.

Toelichting bij de leerling zit (grotendeels) niet meer op school: onderwijs niet op een schoollocatie

Dit hoofdstuk beschrijft situaties waarbij het onderwijs-jeugdhulparrangement buiten de onderwijslocatie plaatsvindt. Op grond van de onderwijsregelgeving is er alleen sprake van een onderwijslocatie als het gebouw een Brin-nummer heeft (Basisregistratie instellingen).

Gebouwen met een Brin-nummer vallen onder verantwoordelijkheid van het ministerie van OCW. Op deze locaties kan de onderwijsinspectie (dus) controleren. Hierdoor kan een school geen locatie elders bekostigen. Gebeurt dat toch, dan vordert het ministerie die betalingen terug van de school. In de uitspraak van 15 maart 2023 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State dat (ECLI:NL:RVS:2023:1030) bevestigd. In dit geval eisten ouders dat de school of het samenwerkingsverband de financiering bij een jeugdhulpaanbieder in het kader van individueel onderwijs op zich zou nemen. De Raad van State wees dit af met verwijzing naar de wettelijke onmogelijkheid voor het onderwijs om dit te financieren.

Zolang een leerling geen vrijstelling van de leerplicht heeft, geldt er zorgplicht. Zorgplicht houdt in dat de school het onderwijs moet aanpassen aan de behoefte van de leerling of een andere school moet vinden die beter passend is. Het samenwerkingsverband ondersteunt scholen hierbij.

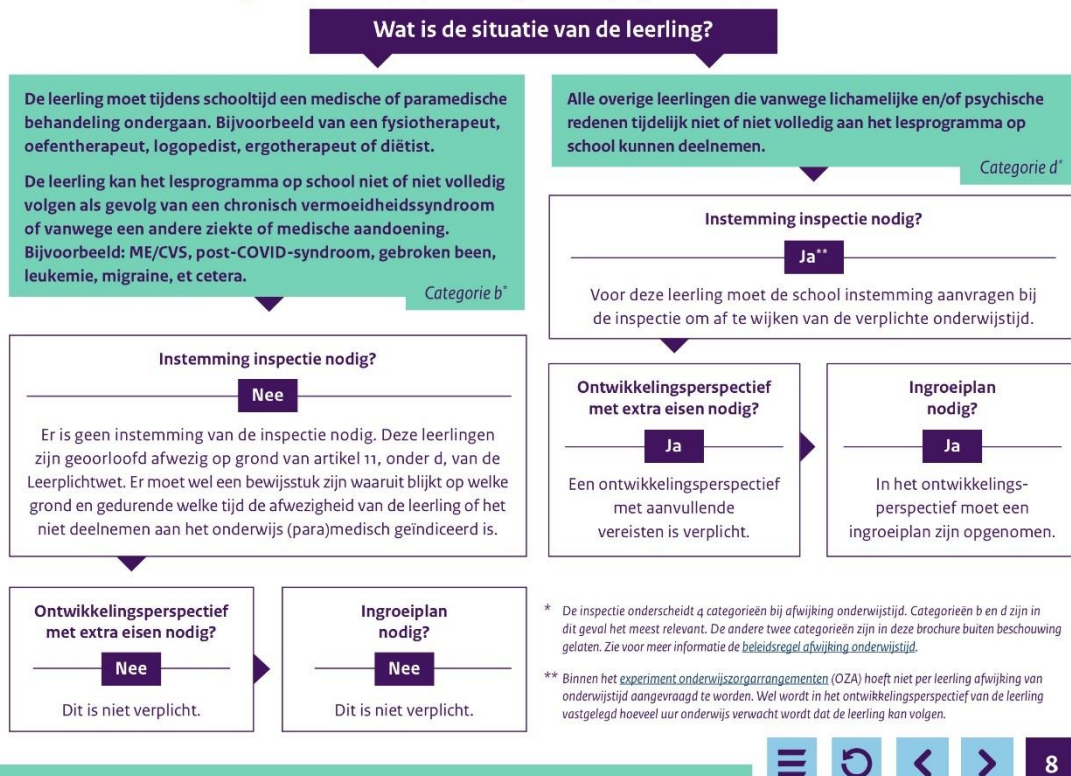
Bij leerlingen die voor het volgen van onderwijs extra ondersteuning nodig hebben op grond van de Jeugdwet, moet er een OPP worden opgesteld door school. Ouders moeten akkoord zijn met het handelingsdeel van het OPP. In het onderwijs kan geen jeugdhulp worden ingezet, als er geen een OPP is vastgesteld (met akkoord van de ouders).

Leerling op jeugdhulplocatie tijdens schooltijden

Leerlingen die tijdelijk geheel of gedeeltelijk geen onderwijs op school kunnen volgen, komen in aanmerking voor jeugdhulp. De conclusie over het niet kunnen volgen van onderwijs moet gezamenlijk door de school en toegang jeugdhulp worden vastgesteld. De financiering van bijvoorbeeld een zorgboerderij valt onder verantwoordelijkheid van de gemeente. School is verantwoordelijk voor het verzorgen van onderwijs, zoals afgesproken in het handelingsdeel van het OPP.

In de Variawet (onderdeel van onderwijswetgeving) is een aantal verplichtingen voor de school opgenomen (zie onderstaande beslisboom). Er kan pas jeugdhulp, bijvoorbeeld in de vorm van een zorgboerderij, worden ingezet als aan deze verplichtingen is voldaan. Ook is er toestemming nodig van de onderwijsinspectie. Bij deze vorm van onderwijs-jeugdhulp samenwerking is integraal indiceren noodzakelijk. Dit houdt in dat zowel het onderwijs als jeugdconsulent vanuit hun eigen deskundigheid kijken naar de beste vorm van onderwijs-jeugdhulp voor de leerling. Bij twijfel of deze regeling van toepassing is, is het invullen van de Keuzehulp onderwijstijd, van de onderwijsinspectie een handig hulpmiddel. Zie: <https://isd.owinsp.nl/isd4/#/public/keuzehulp-onderwijstijd>

Beslisboom Is er instemming van de onderwijsinspectie nodig voor afwijking onderwijstijd?

Bron: Brochure "Digitaal afstandsonderwijs - Als een leerling tijdelijk niet naar school kan"

(<https://open.overheid.nl/documenten/79c4abb0-2ed8-43a3-bc4b-63ca23beee12/file>)

Financiering dagbestedingslocatie

Het is voor scholen en samenwerkingsverbanden niet toegestaan om een dagbestedingslocatie te financieren met middelen die ze van de Rijksoverheid krijgen⁵. Kortweg scholen betalen niet de fysieke locatie.

In een beperkt aantal gevallen stelt de dagbestedingslocatie de locatie om niet ter beschikking om de toekomstige client goed kennis te laten maken. In de meeste gevallen moet de locatie worden bekostigd uit de Jeugdwet als de Wlz of Wmo niet van toepassing is.

De termijn om een dergelijke dagbestedingslocatie vanuit de Jeugdwet te financieren als stage is beperkt tot een aantal maanden (op basis van vier dagen per week, bij minder dagen per week kan het naar rato worden verlengd). Als de eerste locatie niet passend is, kan dit worden verlengd bij de keuze voor een tweede locatie.

Voorwaarden voor de financiering van de locatie vanuit de Jeugdwet zijn:

- De leerling moet in staat zijn de stage te volgen;
- Er moet een OPP zijn waarin de stage en de doelen zijn opgenomen;
- Ouders moeten akkoord zijn met de stage.

⁵ Zie bijv. de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State ECLI:NL:RVS:2023:1030

De locatie moet zowel binnen de Jeugdwet als de Wmo zijn gecontracteerd, zodat de leerling ongewijzigd op de dagbestedingslocatie kan blijven, zodra hij/zij 18 wordt.

Extra begeleiding op de dagbestedingslocatie

In een brief aan de Tweede Kamer heeft voormalig minister Slob aangegeven (Tweede Kamer, vergaderjaar 2020–2021, 31 289, nr. 479): *“De voorbereiding op de vervolgbestemming, in dit geval de dagbesteding, maakt onderdeel uit van het onderwijsaanbod dat de school op basis van de kerndoelen moet aanbieden. Daarvoor wordt de school bekostigd. Die bekostiging is ruim voldoende om een leerling te begeleiden bij het «wennen» op de nieuwe plek.”*

Als er bovenop de reguliere ondersteuning die de dagbestedingslocatie geeft extra begeleiding voor onderwijs nodig is, moet de school daarvoor zorgen. Dit wordt in het OPP afgesproken.

Stage leerling met meer dan gebruikelijke ondersteuningsbehoefte

Bij reguliere stages gericht op deelname aan de arbeidsmarkt valt de noodzakelijke begeleiding onder ‘het aanleren van vaardigheden of gedrag’. De school is daarvoor verantwoordelijk.

Normaal gesproken is het aan de school om ervoor te zorgen dat leerlingen de juiste vaardigheden ontwikkelen om een stage te kunnen doen. Bijvoorbeeld door de opbouw van stages in verschillende stappen: interne stage in de school, groepsstage buiten de school en pas daarna een individuele stage buiten de school.

Bij een stage is er een stagecontract tussen school, leerling/ouders en de stageplek. Als er extra ondersteuning nodig is, dan moet dit in de stageovereenkomst worden vermeld. De eerste vraag is dan wellicht of de leerling al wel stage moet gaan lopen. Als dit uit onderwijskundig oogpunt noodzakelijk is, kan er gedurende een beperkte termijn nog jeugdhulp verstrekt worden.

Een praktijkvoorbeeld: voor een leerling met ASS-problematiek was de drempel tot stagelopen dusdanig hoog dat zowel hij en zijn stagebegeleider ondersteuning nodig hadden. Er is toen voor een korte periode specifieke ondersteuning vanuit de Jeugdwet ingezet. Vanuit jeugdhulp viel deze training onder behandeling voor het ‘specifiek aanleren van gedrag’ (zie ook psycho-educatie). Na de afbouwperiode heeft de school de verdere begeleiding gedaan.

Thuiszitters

Als een leerling om welke reden dan ook niet naar school kan en een thuiszitter wordt, blijft de school verantwoordelijk voor onderwijsaanbod. De manier waarop dit gebeurt, wordt in het handelingsdeel van het OPP opgenomen. De ouders/leerling moeten hiermee akkoord zijn.

Voorbeelden:

- Aanbieden van digitaal onderwijs.
- Komst van x aantal uren naar school (eventueel na schooltijd).
- Verzorgen van onderwijs op de locatie waar de leerling verblijft.
- Het zorgen voor een locatie waar de leerling heen kan gaan.

Het inzetten van een zorglocatie vanuit de jeugdhulp kan alleen als er aan daadwerkelijke jeugdhulpdoelen wordt gewerkt, die over het algemeen vanuit de GGZ zijn geïndiceerd. Ook in dat geval blijft de school verantwoordelijk voor het aanbieden van onderwijs.

Recent heeft staatssecretaris Paul in een brief aan de Tweede Kamer^[1] geschreven dat “het de kerntaak van scholen en samenwerkingsverbanden is om in de regio te zorgen voor een passend aanbod van onderwijs voor elke leerling.” en “Binnen het passend onderwijs ligt de verantwoordelijkheid voor het verzorgen van onderwijs voor elke leerling bij de scholen en samenwerkingsverbanden.” Deze verplichtingen gelden ook voor thuiszittende leerlingen.

Op dit moment is het voor samenwerkingsverbanden niet mogelijk om thuiszittersinitiatieven die vanuit het particulier aanbod zijn gestart (zoals de door de staatssecretaris genoemde Digibende) te financieren. Maar de staatssecretaris komt met een subsidieregeling om dat vanaf medio 2025 mogelijk te maken. Dergelijke initiatieven vallen niet onder jeugdhulp op basis van de Jeugdwet.

Leerling met vrijstelling Leerplicht o.b.v. 5 onder a

Als een jeugdige op basis van de Leerplichtwet vrijstelling van de leerplicht heeft, dan geldt er geen zorgplicht meer voor de school. Ouders moeten zelf de aanvraag voor vrijstelling indienen. Zij geven daarmee aan dat ze het eens zijn met de vrijstelling. Bij een aanvraag neemt de leerplichtambtenaar en/of de beoordelend medicus contact op met het samenwerkingsverband om te bekijken of er inderdaad geen vorm van onderwijs mogelijk is. Zonder dit advies is vrijstelling niet mogelijk. Op dit moment is dit nog een afspraak tussen de gemeenten en de samenwerkingsverbanden. Binnenkort wordt dit waarschijnlijk als verplichting opgenomen in de wet. De Geschillencommissie passend onderwijs volgt deze komende verplichting al in de uitspraken⁶. Jeugdhulp voor een jongere met vrijstelling van leerplicht komt volledig voor de verantwoordelijkheid van de gemeente, ook voor een eventueel educatief aanbod.

Leerlingen zonder vrijstelling leerplicht, maar waarbij volgens de school geen onderwijsontwikkeling meer mogelijk is

Voor een vrijstelling van de leerplicht moeten ouders een aanvraag indienen. In een aantal gevallen willen ouders dit niet, maar zegt de school geen aanbod meer te kunnen doen. Als de leerling niet naar school kan, omdat de school de leerling niet meer toelaat, maar er wel onderwijs mogelijk is, kan in principe ook geen dagbesteding op basis van de Jeugdwet worden ingezet.

In november 2023 heeft de Geschillencommissie passend onderwijs (Gpo) twee uitspraken gedaan over de verwijdering van leerlingen uit het (voortgezet) speciaal onderwijs. Deze twee uitspraken⁷ waren voor de Gpo aanleiding om daarover een bericht op de website⁸ te plaatsen met de hoofdlijnen van de uitspraken.

Als er geen onderwijs meer mogelijk is, komt vaak de vraag vanuit ouders om dagbesteding of andere hulp vanuit Jeugdwet of Wlz. Op basis van de uitspraken van de Gpo, wordt een stappenschema geschetst van de verplichtingen die de school heeft voordat er tot daadwerkelijke verwijdering kan worden overgegaan.

Als dit stappenschema is gevolgd, kan de school de leerling verwijderen en kan de leerling in aanmerking komen voor dagbesteding ten laste van de Jeugdwet.

^[1] <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2024/07/05/antwoord-op-schriftelijke-vragen-van-het-lid-soepboer-nsc-over-de-afspraken-aan-de-organisatie-digibende>

⁶ Zaaknummer: 53198 en 52375

⁷ Nr. 53198 d.d. 23 november 2023 en nr. 52375 d.d. 23 november 2023

⁸ <https://www.onderwijsgeschillen.nl/actueel/uitspraken-over-verwijdering-uit-het-speciaal-onderwijs-zonder-dat-voor-de-leerling-een-andere-school-is-gevonden/>

Wettelijk kader

Alle leerlingen van 5 tot 16 jaar zijn leerplichtig.⁹ Jongeren tussen de 16 en 18 jaar die nog geen startkwalificatie hebben behaald zijn kwalificatieplichtig. Een startkwalificatie is (minimaal) een diploma havo, vwo of mbo (niveau 2 of hoger).¹⁰ Met de invoering van de Wet passend onderwijs in 2014 is voor scholen de zorgplicht ingevoerd. De wet eist bij verwijdering van een ingeschreven leerling dat een andere school bereid is de leerling in te schrijven.

Als een leerling geen onderwijs meer kan volgen vanwege lichamelijke of psychische beperkingen, kunnen ouders vrijstelling van de leerplicht vragen. De leerplichtambtenaar kan die vrijstelling verlenen op basis van een actuele en onafhankelijke verklaring van een academisch gevormde pedagoog, arts of psycholoog. Deze mag niet bij de begeleiding van de leerling betrokken zijn en de verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden. Bij vrijstelling van de leerplicht is er geen zorgplicht voor de school.

Ook als er geen vrijstelling is van de leerplicht, kan het voorkomen dat de school voor voortgezet speciaal onderwijs een leerling wil verwijderen. Bijvoorbeeld als ouders geen vrijstelling van de leerplicht aanvragen, omdat zij van mening zijn dat hun kind nog wel onderwijs kan volgen.

Volgens de uitspraken van de geschillencommissie, moet de school in een dergelijk geval de Inspecteur Speciaal Onderwijs vragen een zienswijze te geven¹¹. Verder moet het Samenwerkingsverband passend onderwijs schriftelijk verklaren dat er geen andere mogelijkheden zijn voor de leerling om onderwijs te volgen, omdat zij de wettelijke opdracht hebben om te zorgen voor een dekkend aanbod.

In de beide uitspraken was er geen vrijstelling van de leerplicht en waren ouders het niet eens met de verwijdering van de school voor speciaal onderwijs. Voor dergelijke gevallen geeft de Gpo in de uitspraak de kaders aan.

Kaders vanuit de Geschillencommissie passend onderwijs

De Gpo geeft als kader aan dat als een leerling in deze situaties wordt verwijderd, de leerling geheel buiten het onderwijs komt te staan, ondanks de leerplicht en zorgplicht. Deze inbreuk op het recht op onderwijs is volgens de Gpo een zeer ernstig gevolg van de verwijderingsbeslissing. De Gpo stelt daarom zware eisen aan de procedure en motivering om tot een dergelijk besluit tot verwijderen te komen.

De Commissie verwacht bij een dergelijk besluit dat er sprake moeten zijn van een actueel, onafhankelijk, deskundig gevalideerd beeld over de onderwijs(on)mogelijkheden van de leerling voordat een verwijderingsbeslissing door de school wordt genomen. Verder verwacht de Gpo een verifieerbare weergave van de zienswijze van de afdeling Leerplicht en die van de Inspecteur Speciaal Onderwijs. Ten slotte moet de school ook vanuit het Swv met een verklaring komen dat er geen andere mogelijkheden zijn.

Als duidelijk is geworden dat de leerling geen onderwijs kan volgen, moet de school regie houden op het traject naar een vervolgplek buiten het onderwijs¹². Dat kan niet worden overgelaten aan ouders alleen. Van school wordt verwacht dat ouders worden gewezen op mogelijke vervolgplekken en de wijze waarop die kunnen worden geregeld. Als jeugdhulp van toepassing is, wordt hierbij een

⁹ Zie artikel 3 van de Leerplichtwet 1969

¹⁰ Zie paragraaf 2a, artikel 4b Kwalificatieplicht van de Leerplichtwet 1969

¹¹ Onder verwijzing naar artikel 12 lid 2 van de Wec en artikel 61 lid 4 sub a van de Wec

¹² Gpo advies 52375 d.d. 23 november 2023

jeugdconsulent betrokken of er wordt gewezen op de onafhankelijke cliëntenondersteuning. De school laat de regie op de vervolgplek pas los als een andere professional deze heeft overgenomen.

Op basis van ondersteuningsnoodzaak moet vanuit het betreffende kader (Jeugdwet, Wlz, Wmo of Zvw) worden bepaald welke hulp de jeugdige nodig heeft. Dit kan zowel voltijdse als deeltijdse ondersteuning zijn.

Stappenschema verwijdering van een leerling (V)SO waarvoor geen andere school beschikbaar is.

Op basis van de uitspraken van de Gpo moet tot de volgende stappen worden gekomen die de school voor speciaal onderwijs moet doorlopen voordat een leerling kan worden verwijderd waarvoor geen andere school beschikbaar is. Als dit stappenschema niet is gehanteerd, wordt er vanuit gegaan dat onderwijs nog mogelijk is en wordt er geen jeugdhulp in de vorm van dagbesteding ingezet.

1. School heeft de beschikbare mogelijkheden uitgeput¹³ en komt tot het voornemen van een verwijdering. Naast de beschikbare mogelijkheden binnen het onderwijs, zowel van school als samenwerkingsverband als moet ook worden gekeken naar externe mogelijkheden zoals bijvoorbeeld een onderwijs-zorg arrangement of andere wijze van externe ondersteuning.
2. School draagt zorg voor een onafhankelijk advies van een academisch gevormde pedagoog, arts of psycholoog. Deze mag niet bij de begeleiding van de leerling betrokken zijn en de verklaring mag niet ouder zijn dan drie maanden.
3. School zorgt voor een schriftelijke verklaring van het SWV dat er geen mogelijkheden zijn en ook niet te realiseren zijn om de leerling onderwijs te laten volgen.
4. School draagt daarna zorg voor een schriftelijke zienswijze van de leerplichtambtenaar en de inspecteur speciaal onderwijs
5. School kan de verwijderingsbeslissing nemen.
6. School moet de regie houden op het traject naar een vervolgplek buiten het onderwijs.
7. Op basis van de toepasselijke zorgwet wordt bepaald of er verdere ondersteuning nodig is en in welke omvang.

¹³ In advies 52968 d.d. 23 november 2023 geeft de Gpo aan dat daarbij minimaal alle mogelijkheden die in het schoolondersteuningsprofiel zijn genoemd moeten zijn ingezet.

Addendum: Afwegingskader Jeugdhulp-Onderwijs – Werkwijze 50/50

Bij onduidelijkheid over de verdeling van verantwoordelijkheden.

Het Grijs Gebied

Het afwegingskader Onderwijs-Jeugdhulp biedt in 80 tot 90% van de gevallen duidelijkheid over de verdeling van de verantwoordelijkheden tussen het onderwijsveld en de gemeente als het gaat om de ondersteuning van leerlingen.

In een aantal gevallen is deze verdeling ontoereikend omdat er meer of juist minder problematiek speelt. In die gevallen kijken we nauwkeurig naar het belang van het kind en wordt er gekeken naar de verdeling van verantwoordelijkheden tussen gemeente en onderwijs. De basisafsprake is dat we zorgen dat we er, in het belang van het kind, altijd uitkomen én dat de inzet zo snel mogelijk kan plaatsvinden.

Het uitgangspunt is, om bij benodigde inzet waarin de precieze verdeling in verantwoordelijkheden niet duidelijk is, de kosten van de inzet 50 / 50 te verdelen. Tenzij in overleg tussen gemeente en onderwijs een andere verdeling overeengekomen wordt passend bij de ondersteuningsvraag.

50 / 50 : Plan van Aanpak

Voor de gevallen waar de verdeling van verantwoordelijkheden onduidelijk is, is de aanpak als volgt:

1. De medewerker van school betreft de ondersteuningscoördinator / bovenschoolse ondersteuningscoördinator van de betreffende school / schoolbestuur en gaat in gesprek met de jeugdconsulent van de gemeente. De jeugdconsulent kan waar nodig de gedragswetenschapper van de gemeente betrekken.
2. Gezamenlijk wordt er gekeken of de aanpak en de bijbehorende verdeling van de verantwoordelijkheden daadwerkelijk onduidelijk is en buiten het afwegingskader valt.
3. Als de verantwoordelijkheden daadwerkelijk onduidelijk zijn, wordt er gezamenlijk gezocht naar een praktische 50 / 50 verdeling. Dit kan gaan om ureninzet, de verdeling van kosten in het traject etc.
 - *Als de behandeling onderdeel is van een heel traject waarin er op onderdelen wel een duidelijke verdeling is, dan wordt deze constructie enkel voor het onduidelijke onderdeel aangehouden.*
 - *In overleg kan er tussen gemeente en onderwijs een andere verdeling overeengekomen worden passend bij de ondersteuningsvraag.*
 - *Bij de gemeente worden de kosten geregistreerd in het passende budget. Er zal een uniforme productcode aan deze constructie worden gekoppeld die hiervoor benut mag worden.*
 - *In het onderwijs worden de kosten betaald uit het budget van de school, het schoolbestuur of het samenwerkingsverband.*
4. De hoogte en de mate van de inzet is altijd redelijk en billijk. Dit wordt in gezamenlijkheid tussen gemeente en onderwijs vastgesteld.
5. Als er overeenstemming over de verdeling is, kan er gestart worden met de inzet.

Monitoring en Evaluatie

In de registratie van de gemeente kan gemonitord worden hoe vaak de grijs-gebied-constructie wordt ingezet. Een keer per jaar worden de inzet en de samenwerkingsafspraken geëvalueerd door het Beleidsoverleg Samenwerking Onderwijs Gemeenten (BSOG), hier worden de afspraken waar nodig bijgesteld en gecommuniceerd.

Gemeente Venray
POSTBUS 500
5800 AM VENRAY

Maatschappelijke ontwikkeling

Raadhuisstraat 1
Postbus 500, 5800 AM Venray
Telefoon (0478) 52 33 33
Telefax (0478) 52 32 22
E-mail gemeente@venray.nl
Internet www.venray.nl
KvK-nummer 14132389

IBAN NL20 BNGH 028 5028 383 (belastingen)
IBAN NL11 BNGH 028 5008 757 (algemeen)
BIC BNGHNL2G

Datum 2 september 2025
Ons kenmerk
Pagina 1 van 2

Behandeld door Medewerker maatschappelijke ontwikkeling
Datum uw brief
Uw kenmerk

Onderwerp Afwegingskader onderwijs-jeugdhulp

Beste leden van de gemeenteraad,

Regionaal werken wij aan de versterking van de samenwerking tussen het onderwijs en gemeenten in Noord-Limburg. Een belangrijke stap hierin is het afwegingskader Onderwijs-Jeugdhulp (hierna: het afwegingskader). Dit afwegingskader is vastgesteld door de colleges van de zeven gemeenten in de jeugdhulpregio Noord-Limburg. Met deze brief informeren wij u hierover.

In de regio Noord-Limburg werken de onderwijsbesturen – verenigd in de Samenwerkingsverbanden Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs – samen met de gemeenten om te voorkomen dat kinderen tussen wal en schip vallen. Hoewel de Jeugdwet en de Wet Passend Onderwijs de wettelijke kaders bevatten, blijkt in de praktijk dat de afbakening van verantwoordelijkheden tussen gemeenten en onderwijsinstellingen niet altijd helder is. Dit kan vertraging veroorzaken in het bieden van passende ondersteuning aan jeugdigen.

Om dit te verbeteren, is onder regie van het Op Overeenstemming Gericht Overleg (OOGO) een regionaal afwegingskader ontwikkeld. Dit afwegingskader biedt duidelijkheid over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen onderwijs en gemeenten bij ondersteuning van jeugdigen, zowel binnen als buiten de school.

Het afwegingskader draagt bij aan het tijdig inzetten van de juiste ondersteuning voor jeugdigen. De inzet van jeugdhulp op, of in samenhang met onderwijs roept in de praktijk regelmatig vragen op over verantwoordelijkheden, bekostiging en de juiste route voor ondersteuning. Om onduidelijkheid en vertraging bij de inzet van hulpverlening te voorkomen, is het afwegingskader ontwikkeld. Professionals vinden het belangrijk om samen duidelijk te maken wie wat doet. Hiermee geven wij invulling aan het wettelijk kader en maken wij praktische afspraken over de inzet van onderwijs en jeugdhulp voor kinderen en jongeren tussen de 0 en 23 jaar. Hiermee wordt de ondersteuning van jeugdigen binnen de reguliere schoolcontext versterkt, met als ambitie het terugdringen van schooluitval.

Het kader biedt:

- duidelijke uitgangspunten voor samenwerking tussen onderwijs en jeugdhulp;
- richtlijnen voor het aanvragen en organiseren van hulp binnen school;
- afbakening van verantwoordelijkheden (onderwijs – gemeente – ouders);
- handvatten bij complexe casussen waarin maatwerk nodig is.

Het afwegingskader bestaat uit drie delen:

1. Algemene uitgangspunten voor onderwijs–jeugdhulparrangementen (OJA's).
2. Ondersteuning voor jeugdigen die grotendeels op school zijn, met aandacht voor o.a. leer- en gedragsproblemen, individuele begeleiding en persoonlijke verzorging.
3. Situaties waarbij een jeugdige grotendeels niet meer op school is, zoals thuiszitters of leerlingen op zorglocaties.

Bij elk type ondersteuning is vastgelegd welke partij verantwoordelijk is: het onderwijs, de gemeente of een andere instantie. De inzet van jeugdhulp wordt daarbij altijd beoordeeld vanuit het belang van het kind en binnen de wettelijke kaders zoals de Jeugdwet, Wet Passend Onderwijs en Leerplichtwet.

Draagvlak

Het afwegingskader is opgesteld in samenwerking met betrokken professionals van zowel het onderwijs als gemeenten. In een zogenoemde Leertafel is intensief samengewerkt aan het formuleren van de uitgangspunten en het opstellen van het kader. Het resultaat is een breed gedragen stuk dat zowel bestuurlijk als ambtelijk is afgestemd, onder meer binnen de Stuurgroep Regionale Samenwerking Gemeenten en Onderwijs.

Addendum

Het afwegingskader biedt voor circa 80% van de casuïstiek voldoende richting. Voor overige situaties is een werkwijze beschreven in het addendum bij het afwegingskader. Hierbij geldt altijd het uitgangspunt dat onderwijs en gemeente gezamenlijk tot een oplossing komen, met het belang van het kind voorop.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders,

de burgemeester,

de secretaris,

M.C. Uitdehaag

E.G.J. Voorn

Bijlage

1. Afwegingskader Onderwijs-Jeugdhulp